

תוכן עניינים

1.....	תוכן עניינים
1.....	מבוא
2.....	1. סקירת ספרות
2.....	1.1 הגדרה של ענף ספורט
3.....	1.2 ייחודיות של ענפי ספורט אתגרי
4.....	1.3 ספורט מוטורי כענף ספורט לגיטימי
5.....	1.3 דימויים ותפיסות לגבי ספורט מוטורי
6.....	1.4 שאלת המחקר
6.....	2. שיטה ומתודולוגיה
6.....	2.1 בסיס מתודולוגי תיאורטי
7.....	2.2 שיטת מחקר
8.....	2.3 יחידת הניתוח
9.....	3. ממצאים
15.....	4. דיון וסיכום
17.....	רשימת מקורות
19.....	נספחים

מבוא

ספורט מהווה תופעה כלכלית ותרבותית נרחבת בעלת השפעה על כל שכבות החברה, והוא משרת פונקציות רבות בחיים החברתיים: כאמצעי לחינוך, ככלי להנעה חברתית וכלכלית, וגם כמקור כוח בזירה הפוליטית (בן פורת, 2009; גלילי, 2009; גלילי, לידור ובן פורת, 2009). אך מה הוא הספורט ומה מגדיר ענף ספורט ככזה?

בחברה המודרנית נהוג לכנות בשם "ספורט" הן פעילויות של שעשוע או משחק והן תחרויות מקצועיות. השעשוע נתפס כעניין וולונטרי, חופשי, מחוץ לחיי השגרה ואינו מכוון להשגת מטרות ספציפיות. המשחק, בשונה מהשעשוע הוא עיסוק הנעשה במקום ובתחומים קבועים ומוגדרים ומשוחק בהתאם לכללים שנקבעו מראש. לעומתם, תחרויות הספורט מכוונות להשגת מטרות סופית ויש הרואים אותן אף כסוג של עבודה שבסופה קיים גמול. ככל שהגמול גבוה יותר כך מרכיב העבודה שבתחרות או במשחק התחרותי (ספורט כמקצוע) הופך להיות גדול ומודגש יותר. רוב המחקרים בנושא הספורט בוחנים, על פי רוב, את הספורט התחרותי ולא את המשחק או השעשוע (לידור ואחרים, 2011).

בתוך עולם הספורט התחרותי, הספורט האתגרי הוא עולם בפני עצמו. הכוונה היא לתחומי ספורט לא שגרתיים המשלבים כישורים אתלטיים של העוסקים בהם עם רמה משמעותית של סיכון לפציעה או מוות בקרב המתחרים (Fletcher, 2008). מעמדו של המתחרה בספורט זה נקבע במידה רבה על ידי נכונותו של המתחרה לסבול ולקחת על עצמו יותר סיכונים ממתחרהו, והתחרות עצמה מאופיינת בכך שהיא משלבת הן התמודדות עם מכשולי טבע וסביבה והן התמודדות מול מתחרים אחרים (Woods, 2001). בנוסף, זהו אחד התחומים שבהם מיוחסת השפעת ניכרת של התקשורת על תפיסות הציבור לגביו. אחד מענפי הספורט האתגרי הזוכה לפופולאריות גדולה ולסיקור תקשורתי נרחב ביותר הוא ענף הספורט המוטורי. תחרויות אלה כוללות מרוצים שנמשכים שעות ארוכות ויש אף כאלה הנמשכים מספר ימים, חלקם על גבי מסלולים ייעודיים וחלקם מתקיימים בתנאי שטח קשים, כמו מדבריות ונמשכים מספר שנים. כך למשל אחד מהמרוצים הבולטים והקשים, הוא הראלי "פריז דאקר" הנערך מדי שנה ונמשך למעלה משבועיים בו משתתפים רבים העוסקים כמעט בכל ענפי הספורט המוטורי החל מאופנועים, מכוניות מסוגים שונים ועד למשאיות.

למרות שענף הספורט המוטורי הוא ענף ספורט מרכזי ומשמעותי בעולם בו לוקחים חלק משתתפים ממדינות רבות (כולל מישראל), מפליא הדבר שכמעט ועד היום לא נבדק אופן ייצוגו בתקשורת והדימוי לו זוכה הספורטאי העוסק בענף הספורט המוטורי בתקשורת הישראלית. העניין באופן בו הספורט המוטורי נתפס ומיוצג בתקשורת הישראלית מועצם גם מפער הנתפס בין היותה של התרבות הישראלית, ותרבות הספורט במיוחד, מאד גלובלית ומשופעת מהמתרחש בעולם, לבין מקומו הקטן יחסית של הספורט המוטורי בספורט הישראלי. אם כן, בעבודה זו נעשה ניסיון להשלים את החסר המחקרי בנושא זה, ולהשוות כיצד התקשורת המהווה כלי מרכזי בהבניית המציאות של החברה מציגה את הספורטאי העוסק בספורט המוטורי עם מחקרים קודמים שבחנו את אופן הצגתם של העוסקים בספורט האתגרי וענפי ספורט בכלל. עבודה זו עושה זאת באמצעות ניתוח של הכתבות והאייטמים בנושאי ספורט מוטורי כפי שהופיעו במהלך השנים האחרונות באתרי ספורט ישראליים, חלקם פלטפורמות מובילות המשמשות כפורטלי חדשות וחלקם אתרי ספורט ייעודיים ונישתיים יותר.

הפרק הראשון של עבודה זו הוא סקירת ספרות. הסקירה תתייחס לסוגיות כגון כיצד מגדירים ספורט ומהו הספורט המודרני, מאפיינים של ספורט אתגרי והייחודיות של הספורט המוטורי כענף ספורט. הפרק השני של העבודה הוא פרק מתודולוגיה ושיטת מחקר שבו יוסבר אופן ביצוע המחקר, כמו כן יוצג הרציונל התיאורטי מאחורי חקר ייצוגים תרבותיים בתקשורת. הפרק השלישי הוא לב העבודה,

1. סקירת ספרות

1.1 הגדרה של ענף ספורט

סוגיה ראשונה שיש לדון בה היא כיצד מוגדר ענף ספורט. לידור ואחרים (2011) מבחינים בין שעשוע, משחק וספורט כאשר ההבדל המרכזי בין שעשוע ומשחק הוא שמשחקים הם "מובנים ומוגדרים יותר באופן רשמי על ידי חוקים" (שם: 61), וההבדל המשמעותי בין משחק לספורט הוא קיומו של היבט תחרותי. בנוסף, ספורט, להבדיל מהפעילויות של משחק ושעשוע, נבדל בכך שהוא מציע גמול, כלומר הוא נתפס כסוג של עבודה. יותר מכך, ככל שהגמול גבוה יותר כך נוטה הספורט להיות עבודה יותר מאשר משחק. היבט חשוב נוסף הוא היבט הזמן: התפיסה היא שלאורך זמן באופן טבעי משחקים עוברים תהליכי התמסדות ובהדרגה הם הופכים למאורגנים ומסודרים יותר. לאור זאת, לידור ואחרים (2011) מציעים שישה תבחינים להגדרת פעילות ספורט: 1. פעילות גופנית המלווה גם במאמץ מנטלי וקוגניטיבי; 2. מומחיות; 3. תחרותיות; 4. חוקים ידועים ומוסכמים; 5. מיסוד; ו-6. כללים ברורים של ניצחון והפסד. בנוגע לספורט המודרני, גלילי (2009) מוסיף ארבעה תבחינים: 1. פעילות חילונית השואפת לכלול כמה שיותר אנשים מכל רקע חברתי, תרבות או מגדר; 2. מאורגן על ידי גופים לאומיים ובין לאומיים; 3. רמת אלימות נמוכה; ו-4. נעשה שימוש נרחב בטכנולוגיה ומחקר על מנת לשפר ביצועים. תבחינים נוספים אלו הם במידה רבה שיקוף של השינויים התרבותיים והחברתיים שהתחוללו בעולם, בראשם התפשטות של הרעיונות הכלכליים הקפיטליסטיים שמתבטאים בגלובליזציה, מסחר, והתחזקות המדיה (Giulianotti and Numerato, 2017). סביב הספורטאים צמחו תעשיות ומקצועות, החל ממאמנים, תזונאים, מנתחים סטטיסטיים ויועצים מכל הסוגים. במקביל הדגש עבר לאירועים בינלאומיים והכיסוי התקשורתי גדל בהתאם, תופעה שהביאה לעליית הערך המסחרי עוד יותר, להמשך ההתמקצעות וליתר תחרותיות וקידוש ההישגים. גלילי מסכם בהקשר זה *שיהספורט על ענפיו השונים הולך ונעשה לעניין כלכלי, וכפי הנראה אין כבר דרך לסגת חזרה* (גלילי, 2009: 277).

מעבר לעניין הכלכלי, לא ניתן להתעלם גם מהיבט הפוליטי בספורט המתבטא בשאלות כגון מי מגדיר מהו ענף ספורט, מי מחליט על החוקים, היכן ייערכו תחרויות, מהם הפרסים ועוד. החלטות מסוג זה נקבעות על ידי גופים פוליטיים במהותם המהווים גופי ניהול ושליטה (governing bodies) שתפקידם לקבוע ולאכוף מדיניות, קביעת חוקי התחרות ונתינת תוקף רשמי למנצחים והישגים (גלילי, 2009). ההיבט המסחרי והפוליטי משתלבים באופן מובהק בעיקר בנושא ארגון והפקת אירועי ספורט, בייחוד אירועים בין לאומיים, המבטאים רצון למיקסום של רווח וחשיפה תוך כדי עירוב אינטרסים מקצועיים ופוליטיים כגון העדפות ורצונות של גופים מסחריים או מטעם העיר או המדינה המארחת.